

Lokalbehovsplan 2027–2036

Funktionsstödsnämnden

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Strategiska ställningstaganden.....	5
Nulägesbeskrivning.....	7
Lokalkrävande verksamheter.....	7
LSS-verksamhet	8
Socialpsykiatri	11
Historisk utveckling av lokalbeståndet	13
Historisk utveckling av lokalkostnaderna.....	15
Nyttjandegrad och effektiviseringspotential	16
LSS-verksamhet	16
Socialpsykiatri	18
Framtida lokalbehov	20
Påverkansfaktorer på nämndens lokalbehov	20
Korttidsvistelse - LSS 9§6	22
Boende för barn och unga - LSS 9§8	23
Boende för vuxna - LSS 9§9.....	25
Daglig verksamhet enligt LSS 9§10	29
Korttidsvistelse – SoL	31
Särskilt boende – SoL.....	32
Mötesplatser	33
Handkraft	34
Boendestöd.....	35
Lokalplanering.....	36
Planerad lokalanskaffning	36
Konkretiserad lokalplanering: LSS-boende.....	36
Konkretiserad lokalplanering: Daglig verksamhet	37
Planerad avveckling.....	39
Kostnadsutveckling.....	39

Inledning

Lokalbehovsplanen utgör grunden för nämndens lokalförsörjningsarbete. Planen uppdateras årligen och beskriver nämndens övergripande lokalbehov idag och framöver. I planen beskrivs användandet av befintliga lokaler, hur behoven förväntas utvecklas under perioden samt hur planeringen ser ut för att kunna tillgodose dessa behov. Planen redovisar också hur nämndens lokalkostnader påverkas av planeringen. Både lokalnyttjare och lokalförsörjare bidrar i planeringsarbetet och planen beslutas av respektive lokalnyttjande nämnd. Lokalbehovsplanen utgör ett underlag dels för den egna verksamheten, dels för stadens samlade lokalförsörjningsarbete.

Funktionsstödsnämndens uppdrag och verksamhet

Funktionsstödsnämnden ansvarar för insatser till Malmöbor i alla åldrar, med olika typer av funktionsnedsättningar. Verksamhet bedrivs dygnet runt, under årets alla dagar och omfattar allt från boende och sysselsättning till hälso- och sjukvård och kolloverksamhet.

Nämnden ansvarar för verksamheter enligt socialtjänstlagen (SoL), vilka i huvudsak är riktade till personer med psykiska funktionsnedsättningar och/eller samsjuklighet som medför stora behov i vardagen. Därtill omfattar uppdraget verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa personer funktionsnedsättning (LSS). Förvaltningen driver också ett antal öppna verksamheter riktade till personer inom nämndens målgrupper samt utför insatser som inte kräver biståndsbeslut. Dessa har framför allt förebyggande, stödjande, hälsofrämjande och meningsskapande karaktär. Slutligen ansvarar nämnden för att fullgöra de uppgifter inom den kommunala primärvården som åligger vårdgivaren enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Inom LSS ingår personer som tillhör någon av lagens tre personkretsar:

- **Personkrets 1 (PK1):** personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism eller autismliknande tillstånd.
- **Personkrets 2 (PK2):** personer som i vuxen ålder fått hjärnskada föranledd av yttre våld eller sjukdom.
- **Personkrets 3 (PK3):** personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar.

Förändrade behov

Under senare år har antalet personer inom personkrets 3 minskat, samtidigt som antalet inom personkrets 1 har ökat. Samma utveckling syns även nationellt. Förändring påverkar lokalnyttjandet och lokalbehovet, särskilt vad gäller LSS-boenden. Majoriteten av nämndens boenden för personer inom personkrets 3 är så kallade servicebostäder. Dessa består ofta av ett större antal lägenheter och är utformade för brukare med, relativt sett, mindre omfattande behov av anpassning, stöd och service. I takt med att antalet brukare inom personkrets 3 minskar, sjunker även efterfrågan på dessa servicebostäder.

Brukare inom personkrets 1 har i större utsträckning behov som bäst tillgodoses i väl anpassade gruppboendestäder. Eftersom antalet personer inom personkrets 1 ökar, växer också behovet av denna sådana LSS-boendestäder. Dessutom har många av de nya brukarna inom personkrets 1 ett större stöd- och servicebehov än genomsnittet inom personkretsen. Det innebär i sin tur ökade krav på tillgänglighet, anpassning och personaltäthet.

Utvecklingen innebär att nämndens boendebestand behöver förändras. Fler väl anpassade gruppboendestäder måste tillföras, samtidigt som serviceboenden och andra boendestäder som inte möter nuvarande brukares behov behöver ställas om och anpassas till nya målgrupper. Att genomföra denna relativt omfattande omställning i god takt, och inom givna ekonomiska ramar, är en av nämndens stora lokalutmaningar under de kommande åren.

Växande behov

LSS-boendena för barn och unga är sedan en längre tid fullbelagda. De kommande årens förväntade volymökning kan därför inte hanteras inom det befintliga beståndet, vilket innebär att kontinuerlig utökning kommer krävas under planeringsperioden. Att på kort tid identifiera och iordningställa småskaliga, hemlika och väl anpassade boenden för målgruppen kommer att innebära stora utmaningar, varför nämnden menar att utökad samverkan med stadens lokalförsörjare är avgörande för att tillgodose behovet.

Även inom daglig verksamhet fortsätter antalet brukare att öka. Därtill har en allt större del av nytilkomna brukare behov som kräver hög grad av lokal- och verksamhetsanpassning. För att möta utvecklingen krävs kontinuerlig anskaffning av lokaler under hela planperioden. Arbetet behöver grundas i långsiktig och strategisk planering för att säkerställa att utbyggnaden blir både ekonomiskt och verksamhetsmässigt effektivt.

Lokalanskaffning och effektivt nyttjande

Lokalbehovsplanen innehåller en prognos och analys som utmynnar i att relativt stora lokalförändringar och utökningar kommer att krävas under planperioden. Detta medför utmaningar i att hitta lämpliga tomter att bebygga och lokaler att hyra. Samtidigt behöver nämnden fortsätta utveckla arbetet för att säkerställa att det befintliga beståndet används effektivt och att varje insats möter den enskildes behov.

Strategiska ställningstaganden

Förebyggande insatser

Nämndens ambition är att genom förebyggande arbete motverka att mer omfattande insatser blir nödvändiga. Genom att stärka anhörigstödet och förbättra tillgången till insatser såsom boendestöd, kontaktperson, korttidsvistelse och ledsagning strävar nämnden efter att möta individens behov i ett tidigt skede. Därtill arbetar förvaltningen med att utveckla samverkan med regionen och med andra förvaltningar i staden för att långsiktigt och gemensamt utforma riktade insatser som svarar mot målgruppens behov. Dessa innefattar allt från mötesplatser och aktiviteter till utformning av fysiskt och psykiskt tillgängliga stadsrum, arbetsmarknadsinsatser och en nära personcentrerad vård.

Till följd av inriktningen i den nya socialtjänstlagen kommer ytterligare fokus läggas på att utveckla det förebyggande arbetet, dels inom förvaltningen, dels tillsammans med andra förvaltningar och aktörer. Genom att aktivt och gemensamt, snarare än var för sig, verka för att förbättra alla Malmöborns förutsättningar till självständighet, delaktighet och god hälsa, har staden större möjligheter att nå framgång i det förebyggande arbetet och uppnå lagstiftningens intentioner.

Åldrande brukare

För personer med intellektuell funktionsnedsättning börjar åldrandet ofta tidigare än för andra. Krämpor, demenssjukdomar, diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar och andra åldersrelaterade förändringar uppträder inte sällan redan i 50-årsåldern.

I Malmö är idag 20 procent av alla med LSS-beslut 55 år eller äldre. Bland dem som bor på LSS-boende är andelen ännu högre – 35 procent har fyllt 55 år, och 17 procent är 65 år eller äldre. Antalet äldre brukare förväntas dessutom fortsätta öka under det kommande decenniet. En liknande utveckling förväntas bland personer inom socialpsykiatrins målgrupper. Redan idag är över hälften av alla brukare med särskilt boende enligt SoL 65 år eller äldre. Att utveckla metoder, arbetssätt och verksamheter som svarar mot äldre brukares behov och tillförsäkrar dem en god ålderdom är därmed en prioriterad fråga de kommande åren.

Ur ett lokalperspektiv innebär detta bland annat att boenden med särskild inriktning mot äldre behöver etableras och att befintliga boenden behöver anpassas för att möta en allt äldre målgrupps behov. Samtidigt behöver nya typer av målgruppsanpassade verksamheter utredas och prövas. En central utmaning är att motverka sysslöshet och ensamhet i samband med pensionering eller när funktionsförmågan och orken minskar. För detta kan särskilda mötesplatser och olika former av aktivitets- eller samlingslokaler bli viktiga komplement till boenden och daglig verksamhet.

Effektivt lokalnyttjande

Under en längre tid har antalet personer med boende inom LSS personkrets 3 minskat, i genomsnitt med sex personer per år. Samtidigt har antalet personer med särskilt boende enligt SoL ökat i motsvarande takt. Eftersom antalet renodlade kommunala särskilt boende-lägenheter är begränsat har personer med beslut om insatsen anvisats boende inom LSS personkrets 3-beståndet. Detta gör att det idag finns ett antal LSS-boenden där personer med både LSS- och SoL-beslut bor. Ur vissa aspekter är detta en välfungerande lösning som också möjliggjort för ett effektivt nyttjande av nämndens boenden när brukarsammansättningen förändrats. Men att dela boenden mellan lagrum innebär också utmaningar. Lagstiftningen ställer olika krav på dels SoL- och LSS-boendens utformning och funktioner och på det stöd och den service som den enskilde har rätt till. Därtill kan målgruppernas behov och förutsättningar skilja sig åt på sätt som riskerar att verksamhet i delade boenden blir både ineffektiv och mindre anpassad för den enskilde.

Nämnden avser därför att omvandla vissa LSS-boenden till särskilda boenden enligt SoL för att på så sätt ha större möjligheter att anpassa lokaler och verksamhet efter lagstiftningens krav och målgruppens behov. Omställningen kommer främst göras genom strategiska anvisningar där utvalda boenden endast anvisas brukare med beslut enligt SoL när lediga lägenheter uppstår, men också genom att förbättra förutsättningarna för flyttkedjor som möjliggör för fler brukare att flytta till boenden som är bättre anpassade efter deras behov och förutsättningar.

Arbetet med att renodla boendena behöver utgå från varje enskild brukares förutsättningar, vilket innebär att processen kommer att pågå under en längre tid. Den långsiktiga målsättningen är att använda det befintliga beståndet så effektivt som möjligt och samtidigt kunna anpassa det efter målgruppens föränderliga behov och sammansättning.

Utveckling av lokalprocessen

Den lokalbeslutsprocess som beslutats för staden innehåller olika instanser för att behandla lokalbehov i olika skeden i processen. När ett behov går vidare från första instansen för att behandlas i den kommungemensamma lokalförsörjningsgruppen (härefter benämnd KLG) uppstår vissa svårigheter. En utmaning är att de möjliggörande förvaltningarna inte alltid bjuds in till att delta eller väljer att inte delta. Detta skapar intressekonflikter, otydlighet samt gör att inte alla synsätt beaktas och väsentlig avgörande information inte kommer fram.

En annan utmaning är att KLG inte är ett beslutsfattande forum, i stället bygger arbetet på att förvaltningarna ska nå samförstånd om prioriteringar. Detta gör att det i vissa fall blir svårt att avgöra vilka behov som ska ges företräde, vilket fördröjer och försvårar processen.

Nulägesbeskrivning

Lokalkrävande verksamheter

Verksamhetstyp	Antal lokaler	Kvm
Boendeverksamhet - LSS och SoL	267	91 387
Stadsfastigheter	63	42 952
Extern	75	41 216
Satellitlägenheter Extern	129	7 219
Daglig verksamhet, Handkraft & mötesplatser	50	30 120
Stadsfastigheter	21	13 815
Extern	29	16 305
Kontors- och personallokaler	26	24 809
Stadsfastigheter	6	1 536
Extern	20	22 259
Summa total	343	145 301
Summa Stadsfastigheter	92	58 741
Summa extern	251	86 560

Nedan listas de typer av verksamhetslokaler som finns inom förvaltningens regi. Därefter följer en beskrivning av respektive verksamhet med fokus på lokalernas utformning, funktion och användning.

- **LSS-verksamhet**
 - Korttidsboende - LSS 9§6
 - Boende för barn och unga - LSS 9§8
 - LSS-boende för vuxna - LSS 9§9
 - Daglig verksamhet - LSS 9§10
- **Socialpsykiatri**
 - Korttidsvistelse – SoL
 - Särskilt boende – SoL
 - Stödhus – SoL
 - Mötesplatser
 - Handkraft
- **Kontors- och personallokaler**
- **Hälsa och utveckling**

LSS-verksamhet

Korttidsboende - LSS 9§6

Förvaltningen driver fem korttidsboenden för personer som i vanliga fall bor i det egna hemmet. Fyra av dessa är avsedda för barn och unga. Syftet är att erbjuda rekreation och miljöombyte för den enskilde samtidigt som anhöriga får möjlighet till avlastning. Tiden som spenderas på boendet anpassas efter brukares och anhörigas behov.

Förvaltningen driver även två koloniverksamheter på Finnhult gård och Vombsjögården. Under sommarmånaderna används dessa till sommarkollo för barn och unga med funktionsnedsättning. Under resterande delar av året bedrivs helgvistelse från fredag till söndag enligt LSS 9§6.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Gruppboendestäder för barn och unga enligt LSS 9§8 är i utformning och krav lika gruppboendestäder enligt LSS 9§9. Skillnaderna består bland annat i att de boende oftast inte har ett eget kök i lägenheten, utan matlagning sker i boendets gemensamma kök. För att tillgodose den enskildes behov och värna barnrättsperspektivet anvisas högst fyra barn och unga per boende men i de flesta fall är enheterna mindre än så.

I beståndet finns totalt nio boenden. Ett tillkom under hösten 2025 då ett LSS-boende för vuxna ställdes om, vilket ökade kapaciteten med tre platser. Ett par av boendena är i dagsläget överdimensionerade i det att vissa lägenheter inte nyttjas som brukarboendestäder eftersom större brukargrupper inte är hållbart utifrån behov av stöd och stimulansanpassning. Detta bedöms dock inte innebära ineffektivt nyttjande, utan möjliggör för flexibla verksamhetsanpassningar och gemensamma funktioner utifrån brukarnas behov och önskemål.

Boende för vuxna - LSS 9§9

Personer som beviljats insatsen har varierande behov av stöd och service i boendesituationen. En LSS-bostad kan därför vara organiserad på olika sätt och lagstiftningen reglerar inte detta i detalj. Lägenheterna är cirka 45 kvadratmeter stora med därtill varierande storlek på gemensamhets- och personalutrymmen.

I Malmö finns fyra kategorier av LSS-bostäder: gruppboendestad, serviceboendestad, satellitlägenhet samt annan särskilt anpassad bostad (ASAB). Totalt omfattar nämndens bestånd 125 boenden med 880 lägenheter. Av dessa är 422 lägenheter i gruppboendestad, 316 serviceboendestadslägenheter, 142 är satellitlägenheter, samt 3 ASAB-bostäder.

- **Gruppboendestad:** Består av ett fåtal lägenheter, i Malmö högst sex under förutsättning att samtliga brukare tillförsäkras goda levnadsvillkor. En gruppboendestad kan vara ett friliggande hus eller utgöras av ett våningsplan eller del av ett våningsplan i ett flerbostadshus.

För personer med mer omfattande funktionsnedsättning är gruppboendestaden den vanligaste boendeformen. Lägenheterna ligger i anslutning till gemensamma utrymmen, med fast personalgrupp tillgänglig dygnet runt. Vissa gruppboendestäder

är genom lokalisering och fysiska anpassningar särskilt utformade för att tillgodose behoven hos den delen av målgruppen som behöver kunna begränsa stimuli för att må bra.

I nämndens bestånd finns 81 gruppboendestäder med totalt 422 lägenheter. 375 av dessa, motsvarande 89 procent, har personer inom LSS personkrets 1 som främsta målgrupp. Av resterande lägenheter är 29 avsedda för personer inom personkrets 2 och 18 för personkrets 3.

- **Servicebostad:** Består av flera lägenheter i exempelvis flerbostadshus i olika trappuppgångar eller i närliggande hus. Boendet har visst fast basstöd genom personal som ger stöd dygnet runt utifrån den enskildes behov.

I beståndet finns 316 servicelägenheter fördelade på 41 verksamheter. Drygt hälften av dessa, 165 stycken, riktar sig till personer inom personkrets 1, medan 151 är avsedda för personkrets 3.

- **Satellitlägenhet:** En boendeform som inte är reglerad i LSS. Oftast är en eller ett par satellitlägenheter knutna till en grupp- eller en servicebostads personalgrupp. Lägenheterna är avsedda för personer som klarar ett mer självständigt boende och endast behöver stöd i form av punktsatser.

I beståndet finns 142 satellitlägenheter, men antalet har minskat de senaste åren. Närmare 90 procent av lägenheterna riktar sig till personer inom personkrets 1, medan resterande är avsedda för personkrets 3.

Under de senaste tre åren har ingen ny brukare bedömts ha ett stödbehov som kan tillgodoses genom boende i satellitlägenhet. Nyinflyttningen till dessa bostäder är därmed i stort sett obefintlig. Det förekommer dock en begränsad inflyttning från brukare som tidigare bott i grupp- eller servicebostad och med tiden arbetat upp förmågor som möjliggör för mer självständigt boende.

- **ASAB:** Insatsen omfattar förmedling av en lägenhet med viss grundanpassning men utan fast bemanning. Det finns endast 3 ASAB-bostäder i nämndens bestånd. De flesta som ansöker om denna boendeform har någon annan form av stödinsats beviljad, oftast personlig assistans.

Daglig verksamhet - LSS 9§10

Daglig verksamhet kan beviljas personer tillhörande personkrets 1 eller 2, som är i yrkesverksam ålder och som varken arbetar eller studerar. Syftet med insatsen är att erbjuda meningsfull sysselsättning utifrån den enskildes förutsättningar, behov och intressen.

Merparten av brukarna har insatsen under hela sitt yrkesverksamma liv. Det innebär att verksamheten är i behov av flexibla lokaler där insatsen utformning kan anpassas utifrån brukargruppens nuvarande behov. Idag finns 80 dagliga verksamheter spridda på 45 adresser. Den stora skillnaden mellan antalet verksamheter och adresser beror

dels på att en lokal kan inrymma flera verksamheter, dels på att en del verksamheter bedrivs i lokaler som inte inhyrs av funktionsstödsförvaltningen.

Flera mindre enheter har orsakat ineffektivitet vad gäller lokalnyttjande och resursanvändning. För att hantera detta och samtidigt möta de senaste årens kraftiga volymökning har ett utvecklingsarbete inletts som syftar till att skapa bättre sammansättning av brukare, jämnare beläggningsschema och mer likvärdig resursfördelning mellan verksamheter. Arbetet har gett effekt och användningen av många befintliga lokaler har optimerats, medan andra har avvecklats till följd av ineffektivitet och svårighet att göra anpassningar för att möta målgruppens behov.

Socialpsykiatri

Korttidsboende – SoL

Insatsen kompletterar andra insatser i hemmet genom att bistå med tillfällig vård och omsorg utanför det egna hemmet. Förvaltningen bedriver verksamhet i en fastighet med kapacitet för 6 samtida brukare. Därutöver verkställs ett större antal beslut inom hälsa-, vård- och omsorgsnämndens samt arbetsmarknads- och socialnämndens bestånd, liksom hos externa aktörer.

Särskilt boende – SoL

Insatsen riktas till personer med psykisk funktionsnedsättning som är i behov av stöd men inte omfattas av LSS personkrets 3. Boendeformen liknar på flera sätt LSS-bostäder och lokaler samnyttjas i vissa fall mellan verksamheterna. De lagmässiga kraven och behovet av anpassningar är dock generellt lägre inom SoL-verksamheterna

Nämnden förfogar över 32 lägenheter fördelade på två boenden. Övriga brukare anvisas i mån av tillgänglighet till LSS-boenden inom personkrets 3 eller till externa aktörer.

En utmaning för verksamheten är att flera av socialpsykiatrins bostäder har begränsad fysisk tillgänglighet, vilket försvårar möjligheten att ge ett fullgott stöd till en växande äldre brukargrupp. Sedan 2021 har antalet brukare över 61 år inom det egna beståndet mer än fördubblats – från 15 till 31 personer. Denna utveckling ställer utökade krav på lokalernas tillgänglighet, och förvaltningen utvärderar löpande hur tillgängligheten kan förbättras och försäkra att alla brukare har tillgång till bostäder anpassade efter deras behov.

Stödhus

Stödhus är en boendeverksamhet riktad till personer med ett aktivt missbruk och psykosjukdom. Boendet drivs av funktionsstödsförvaltningen men anvisning sker via arbetsmarknads- och socialförvaltningen som beviljar bistånd till insatsen.

Verksamheten har inget behandlingsuppdrag utan fungerar som ett socialt stödboende, där målsättningen är att bidra till en mer stabil livs- och boendesituation. Personal finns tillgänglig dygnet runt för att kunna stödja och motivera brukarna i deras vardag. Boendet är inte tidsbegränsat och det ställs inte krav på drogfrihet.

Mötesplatser

Nämnden driver två mötesplatser för vuxna med psykisk ohälsa. Dessa erbjuder otvungen social samvaro och gemenskap under trygga former och har en viktig roll för att bryta social isolering och tillhandahålla information om stöd och hjälp som finns att tillgå. Mötesplatserna fyller också en viktig funktion i närområdet genom att bidra till gemenskap, trygghet och inkludering. Boende i området bjuds regelbundet in till gemensamma aktiviteter, vilket skapar möten mellan brukare och närsamhället och stärker den lokala samhörigheten.

Därutöver har förvaltningen öppnat en mötesplats i anslutning till ett LSS-boende, avsett för äldre personer med LSS-beslut. Även denna fyller viktiga funktioner för att motverka ofrivillig ensamhet och skapa samvaro och sammanhang.

Handkraft

Handkraft är en öppen sysselsättningsverksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. I lokalen på Sallerupsvägen bedrivs en mängd verksamheter med allt från snickeri och textilstudio till medieproduktion och matservering. Hyresavtalet löper över tre år varefter fastigheten planeras att rivas. Lokal kommer därför behöva ersättas, sannolikt genom hyresvärdsupphandling.

Kontors- och personallokaler

- **Fänriksgatan:** Funktionsstödsförvaltningens stora kontorslokal ligger på Fänriksgatan där förvaltningen hyr nästan 10 000 kvm.
- **Boendestöd:** Insatsen utförs i brukarnas ordinära boende men personalen nyttjar 7 mindre kontorslokaler för administration och möten.
- **Övriga kontors- och samlingslokaler:** Nämnden har ett antal kontors- och samlingslokaler lokalt placerade runt om i staden. Flera av dessa är knutna till boenden eller dagliga verksamheter och nyttjas bland annat som arbetsplats för chefer och möteslokaler för verksamheters arbetsgrupper.

Hälsa och utveckling

- **Hälso- och sjukvårdsenheten:** Lokaler på Stora Nygatan används som hubb för hälso- och sjukvårdsinsatser ute i verksamheterna.
- **Hjälpmedelcentrum:** Verksamheten arbetar både mot funktionsstödsförvaltningen och hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen och ansvarar för administration och skötsel av basutrustning och hjälpmedel som är individuellt förskrivna. Detta innebär bland annat upphandling, inköp, lagerhållning, distribution, reparationer, anpassning av hjälpmedel, information och rådgivning till förskrivare och beställare. Verksamhetens huvudsakliga lokal på Regnvattengatan är sedan en tid underdimensionerad. Förvaltningen hyr därför tillfälliga lager- och kontorslokaler på Hanögatan, men lösningen bedöms inte som långsiktigt effektiv eller hållbar. All verksamhet bör samlas i en större, mer ändamålsenlig lokal.

Historisk utveckling av lokalbeståndet

Lokaltyp	2020 (kvm)	2025 (kvm)
LSS-bostäder	67 431	85 777
Socialpsykiatri och mötesplatser	4 732	7 428
Daglig verksamhet LSS	17 737	28 302
Kontors- och personallokaler	13 595	23 795
Total	103 495	145 302

Som framgår av tabellen ovan har nämndens lokalbestånd vuxit betydligt de senaste åren. År 2025 nyttjas drygt 40 000 kvadratmeter mer lokalyta jämfört med 2020, vilket motsvarar en ökning med närmare 50 procent. Den största delen av den tillkommande ytan återfinns inom de mest lokalintensiva verksamheterna – daglig verksamhet och LSS-boende – som tillsammans står för nästan tre fjärdedelar av utökningen.

Även inom andra verksamhetsområden har förändringar skett:

- **HSL-organisationen:** I 2020 års lokalbehovsplan konstaterades att Hälso- och sjukvårdsorganisationen, som då satt i Folkets hus i Limhamn, var trångbodd och behövde nya lokaler. Sedan dess har verksamheten lämnat Folkets hus och samlats i lokaler på Stora Nygatan.

Mellan 2023 och 2025 inhyrde Hjälpmedelcentrum extra lokaler på Källvattengatan för att hantera det ökade behovet. Verksamheten har dock växt ur även dessa, varför de sedan hösten 2025 är ersatta av större lokaler på Hanögatan.

- **Särskilt boende enligt SoL:** 2020 avsåg nämnden att tillföra ett nytt särskilt boende enligt SoL, i syfte att möta volymutvecklingen och minska behovet av externa placeringar. Trots att inget nytt boende har tillkommit har andelen externa placeringar likväl minskat. Detta har framför allt möjliggjorts genom utökad kapacitet i befintliga boenden samt genom anvisningar inom LSS-beståndet.
- **Mötesplats:** 2020 drev förvaltningen en mötesplats riktad till socialpsykiatrins målgrupper. Senare samma år öppnades en andra mötesplats riktad mot målgruppen. Dock konstaterades att behovet av social samvaro och meningsfulla aktiviteter var stort och det planeras för öppnande av ytterligare en mötesplats för målgruppen innan 2025. Så har inte skett men däremot öppnades under 2024 en mindre mötesplats för äldre med LSS-beslut, och i partnerskap med funktionsstödsnämnden driver organisationen Autism i Skåne mötesplats för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Historisk utveckling: LSS-boende vuxna – LSS 9§9

I 2020 års plan bedömdes behovet motsvara två nyetablerade LSS-boenden per år. Särskilt stort var behovet av boenden i stimulanpassad miljö. Detta för att möta den växande gruppen brukare med omfattande stödbehov, vilka ställer höga krav på både lokalisering och utformning av boendena. I planen identifierades även att antalet äldre brukare stigande, vilket föranledde ett behov av nya tillgänglighetsanpassade boenden, men också av ombyggnationer av befintliga boenden.

Sedan 2020 har sex nya LSS-boenden öppnats. Tre av dessa är särskilt tillgänglighetsanpassade för att möta behov hos till exempel äldre brukare med rörelsehinder, och ett boende har uppförts i lantlig miljö med goda möjligheter till stimulanpassning. Sammantaget konstateras att inriktningen på de boenden som öppnats under perioden i stora delar motsvarar de behov som identifierades i 2020 års plan. Däremot är antalet färdigställda boenden betydligt färre än planerat – i genomsnitt drygt ett boende per år jämfört med planens två per år.

Ytterligare fyra boenden planerades att öppna under perioden 2020–2025. Två av dessa var avsedda för brukare med stora behov av stöd, service och anpassning, men projekten avbröts till följd av arkeologiska fynd och överklaganden av bygglov. De två återstående projekten stoppades efter bedömning att de tilltänkta tomterna inte kunde tillgodose målgruppens behov.

I planen från 2020 framhölls även behov av att avveckla boenden som inte längre var ändamålsenliga utifrån målgruppens behov. Mellan 2021 och 2025 har totalt 74 lägenheter avvecklats, varav merparten utgjordes av satellit- och servicelägenheter. Även 29 gruppboendelägenheter har avvecklats, främst på grund av bristande tillgänglighet och svårigheter att anpassa lokalerna efter verksamhetens krav. I andra fall har inte hela boenden stängts, utan enskilda lägenheter har tagits ur bruk eller byggts om för att bättre tillgodose brukares behov av mindre och mer individuellt anpassade enheter.

Historisk utveckling: Daglig verksamhet – LSS 9§10

I planen från 2020 prognostiserades en ökning med i genomsnitt 25 brukare per år under de följande sex åren. För att möta utvecklingen bedömdes en utbyggnadstakt om minst två nya verksamheter per år krävas för att möta volymutvecklingen. Särskild tonvikt lades vid behovet av verksamhetslokaler anpassade för personer med omfattande stödbehov, vilka väntades bli fler under perioden.

Utfallet visar att volymökningen har överstigit 2020 års prognos. Antalet brukare har ökat från 800 i januari 2020 till 1 030 i januari 2025, vilket motsvarar en genomsnittlig ökning på 46 brukare per år – nästan dubbelt så många som förutsågs i planen.

Också utbyggnadstakten har dock varit högre än planerat. I genomsnitt har fler än tre nya verksamheter per år startats upp. Det innebär att daglig verksamhet nu disponerar drygt 10 000 kvm mer lokalyta jämfört med 2020. Trots denna relativt omfattande expansion har utbyggnadstakten inte fullt ut motsvarat de växande behoven. Den fortsatta stora volymökningen har lett till ökad kötid till verkställighet och förtätning inom befintliga verksamheter. Bristen på lokaler är särskilt påtaglig för verksamheter

riktade till personer med omfattande stödbehov, där kraven på tillgänglighet, utformning och lokalisering är höga.

Historisk utveckling av lokalkostnaderna

Sedan 2020 har nämndens lokalkostnader ökat med i genomsnitt 7 procent per år. Ökningen är delvis ett resultat av att nämndens verksamheter vuxit och av generella kostnadsökningar, men även av förändringar i beståndet. Nämnden de senaste åren avyttrat 34 satellitlägenheter medan 39 gruppbofastadslägenheter har tillförts beståndet. En gruppbofastadslägenhet medför betydligt högre lokalkostnader än en satellitlägenhet, vilket bidrar till kostnadsutvecklingen. Därtill har 10 000 kvm lokaler för daglig verksamhet tillkommit. Lokalkostnadernas andel av nämndens totala kostnader är dock i stort sett oförändrad.

Interna lokaler (Stadsfastigheter)	2023	2024	2025
Lokalkostnad (mnkr)	95	112	107
Yta (BTA)	56 538	57 913	58 303
kr/kvm	1 682	1 942	1 843

Externt inhyrda lokaler	2023	2024	2025
Lokalkostnad (mnkr)	169	172	171
Yta (LOA)	84 948	87 236	86 999
kr/kvm	1 895	1 971	2 042

Lokalkostnader	2021	2022	2023	2024	2025
Lokalkostnad (mnkr)	230	239	264	284	286
Andel av nämndens totala kostnader (%)	10,6	10,3	10,9	10,7	10,3

Nyttjandegrad och effektiviseringspotential

LSS-verksamhet

Korttidsvistelse - LSS 9§6

Nämndens fyra korttidsboenden har totalt 28 platser. Antalet platser är dock inte ett heltäckande mått på verksamhetens faktiska kapacitet som varierar beroende på de aktuella brukarnas sammansättning, stödbehov och mående. Förvaltningen budgeterar med en genomsnittlig beläggning om cirka 75 procent, vilket bedöms ge förutsättningar för flexibilitet och god kvalitet.

Boendenas utformning i kombination med växande behov medför utmaningar i att skapa välfungerande grupper där arbetssätt och stimuli kan anpassas efter gruppsammansättningen. Ofta behöver miljön anpassas efter brukare med hög känslighet för stress och stimuli. Det leder till att vissa boenden under perioder endast kan ta emot en eller ett par brukare på plats samtidigt. Detta riskerar att skapa undanträngningseffekter där brukare med mindre behov får begränsad tillgång med följderna att varken brukaren eller dennes anhöriga får tillräcklig återhämtning.

Vombsjögården och Finnhult gård används under sommarmånaderna för koloniverksamhet för barn och unga och har en sammanlagd kapacitet om 72 platser. Verksamheterna är fullbelagda och samtliga platser nyttjas. Även helgvistelsen är fullbelagd med en total samtida kapaciteten för 56 barn och unga. Under veckodagarna nyttjas lokalerna sporadiskt för daglig verksamhet, möten och konferenser. Det finns således möjligheter att under veckodagar nyttja lokalerna mer effektivt genom uthyrning till andra verksamheter.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Nämnden har nio boenden för barn och unga med sammanlagt 25 lägenheter. I fyra boenden har brukarna behov som omöjliggör anvisning av samtliga lägenheter varför den faktiska kapaciteten uppgår till 19 platser. Utifrån denna har lägenheterna under 2025 haft en beläggningsgrad på över 100 procent till följd av att enstaka beslut tillfälligt verkställts i korttidsboenden i väntan på permanent plats.

Sett till det inkommande antalet ansökningar och insatsens utveckling över tid bedömer nämnden att det inte finns någon risk för att lägenheter kommer att stå tomma under längre perioder

Boende för vuxna - LSS 9§9

Nämnden disponerar 880 lägenheter för vuxna enligt LSS 9§9. Av dessa är 422 gruppboendelägenheter, 316 serviceboendelägenheter och 142 är satellitlägenheter. Frånsett de undantagsfall där brukare lever i samborelationer eller med andra familjemedlemmar beräknas kapaciteten till en person per lägenhet.

De senaste åren har den totala beläggningsgraden varit relativt konstant kring 96 procent. Inom grupp- och serviceboenden uppgår beläggningen till 97 procent, medan 92 procent av satellitlägenheterna är belagda. För gruppboenden överstiger kön regelbundet antalet lediga lägenheter, vilket indikerar att det befintliga beståndet inte fullt ut möter de tillkommande brukarnas behov. Indikationen förstärks av att antalet externa placeringar ökat med över 60 procent de senaste 24 månaderna, främst på grund av bristande tillgänglighet i det egna beståndet.

Nämndens bedömning är att den nuvarande beläggningsgraden är för hög, särskilt i gruppboendestäder. Beläggningsgraden varken kan eller bör vara 100 procent. I ett bestånd av den här storleken kommer alltid ett antal lägenheter vara tillfälligt obeboeliga till följd av renovering, reparationer eller utflyttningsprocesser. Nämnden har därtill ett ansvar att säkerställa att alla med beslut om särskilt boende enligt LSS kan få det skyndsamt verkställt i ett boende anpassat efter den enskildes behov och önskemål. Den nuvarande beläggningsgraden försvårar, och i vissa fall omöjliggör, en sådan matchning.

Sammantaget bedömer nämnden att nyttjandet av LSS-boenden är nära maximal kapacitet. Kön till verkställighet överstiger antalet lediga lägenheter samtidigt som visst utrymme krävs för att upprätthålla kvalitet och flexibilitet i verksamheten.

Till följd av den begränsade efterfrågan på satellitlägenheter bedöms dock en fortsatt successiv avyttring vara möjlig i takt med att nuvarande hyresgäster lämnar. Nämnden bedömer även att fler lägenheter inom LSS personkrets 3-beståndet kommer nyttjas för särskilt boende enligt SoL, alternativt att hela boenden ställs om till målgruppen. Till följd av dessa omställningar har det minskande antalet brukare inom personkrets 3 inte medfört en ökning av outnyttjade lokaler.

Daglig verksamhet enligt LSS 9§10

Lokalkapaciteten för daglig verksamhet bedöms utifrån en rad faktorer där verksamhetens inriktning, brukarens önskemål kopplade till vistelsetid, behov av stödpersonal och av lokal- och stimulanpassning utgör grunderna. Den faktiska kapaciteten är därför inte statisk utan varierar över tid i takt med förändringar i brukargruppens behov och sammansättning.

Under senare år har antalet brukare inom daglig verksamhet ökat kraftigt, vilket har medfört att delar av verksamheten bedrivits under mindre optimala förhållanden. Det har i vissa fall inneburit förtätning, utmaningar i brukarsammansättning och svårigheter att tillgodose behovet av väl anpassade och fullt ut ändamålsenliga lokaler.

För att möta den ökande efterfrågan och samtidigt stärka kvaliteten pågår ett omfattande utvecklingsarbete. Detta omfattar bland annat optimering av befintliga lokaler, effektivisering av insats- och bemanningsplanering samt en förbättrad sammansättning av brukare. Arbetet har resulterat i jämnare beläggningsscheman och en tydligare planeringsgrund för vilka typer av lokaler och verksamheter som behövs framöver. Genom dessa åtgärder har kapacitet frigjorts inom det befintliga beståndet, vilket i sin tur effektiviserat lokalnyttjandet.

Trots dessa framsteg har den fortsatta tillströmningen av brukare, i kombination med förseningar i utbyggnaden, lett till att kön till daglig verksamhet har vuxit under året. Den tillgängliga kapaciteten understiger därmed det faktiska behovet, vilket påverkar möjligheten till skyndsam verkställighet.

Förvaltningen har under perioden även provat att bedriva verksamhet under kvällar och helger i syfte att öka lokalnyttjandet och minska belastningen på dagtid. Utvärderingar visar dock att dessa verksamheter har varit kostnadsdrivande samtidigt som efterfrågan bland brukarna varit begränsad. Försöken har därför avslutats. Det finns dock en potentiell möjlighet att upplåta lokalerna till andra aktörer under tider då de står outnyttjade. En sådan lösning skulle kräva noggrann planering, särskilt avseende avtalsformer, säkerhetsrutiner och bokningsförfarande.

Socialpsykiatri

Korttidsvistelse – SoL

Efterfrågan på korttidsplatser enligt SoL har ökat de senaste åren vilket inneburit att fler platser behöver köpas av externa utförare eftersom behovet inte kan tillgodoses i det egna beståndet. Nyttjandet av korttidsplatser varierar dock över året. Under vissa månader överstiger efterfrågan tillgänglig kapacitet, vilket leder till kö till verkställighet eller externa placeringar. Under andra perioder är kapaciteten större än behovet, vilket skapar svängningar i nyttjandegraden.

Utöver den volymmässiga ökningen har också brukarbehoven har blivit mer komplexa. Fler är i behov av kontinuitet i tillgången till stöd, service och vård varför externa placeringar utanför kommunen i lägre utsträckning möter målgruppens behov. Detta innebär att kön till verkställighet växer under delar av året.

Särskilt boende – SoL

Särskilt boende enligt SoL är en permanentbostad vilket innebär att kapacitet och nyttjandegrad beräknas på samma sätt som särskilt boende enligt LSS - en lägenhet, en plats. Nämndens två särskilda boenden har 32 lägenheter, vilka är fullbelagda. Övriga brukare med verkställighet inom kommunen anvisas lägenheter inom LSS-beståndet. På så sätt nyttjas nämndens boenden på ett effektivt och flexibelt vis.

På sikt är målsättningen att lämpliga LSS personkrets 3-boenden helt ställs om till särskilda boenden enligt SoL. Omställningen ska dock ske stegvis och inte på bekostnad av nuvarande brukares rätt till ett stabilt och tryggt boende.

Stödboende – SoL

Stödboendet har totalt 10 platser varav i genomsnitt 8 har nyttjats under 2025.

Handkraft

Efterfrågan på sysselsättningsverksamheten Handkraft har ökat kontinuerligt under de senaste åren. I dagsläget deltar cirka 190 personer i verksamheten, att jämföra med 150 aktiva deltagare under 2024, 110 under 2023 och 80 under 2022.

I slutet av 2024 flyttade Handkraft till nya lokaler med liknande kapacitet som de nuvarande. Verksamhetens bedömning är att de nya lokalerna kan tillgodose behovet under de kommande åren, men att utökning kommer att krävas på sikt.

Verksamheten bedrivs dagtid under vardagar. Då lokalerna innehåller ett flertal maskiner krävs specialiserad kompetens och utbildning i säkerhet och maskinanvändning. Detta behöver beaktas vid eventuellt nyttjande under kvällar och helger.

Mötesplatser

Samtliga mötesplatser är välbesökta och fyller viktiga sociala och hälsofrämjande funktioner som går väl i linje med den nya socialtjänstlagens förebyggande inriktning.

Framtida lokalbehov

Påverkansfaktorer på nämndens lokalbehov

Nämndens lokalbehov påverkas av en rad ofta samverkande faktorer i omvärlden, såsom befolkningsutveckling, demografiska förändringar, lagstiftning, rättspraxis, politiska prioriteringar samt utvecklingen på arbets- och bostadsmarknaden. Även kvaliteten på och tillgången till insatser för målgruppen i närliggande kommuner är av betydelse. Därtill finns en ömsesidig påverkan mellan nämndens verksamhetsområden. Brist på permanenta boendeplatser för barn och unga kan till exempel leda till tillfälliga placeringar på korttidsboenden, vilket minskar tillgången till korttidsplatser. På liknande sätt kan brist på LSS-boenden leda till att personer anvisas tillfällig plats inom SoL-beståndet, och vice versa. Lokalbrist inom en insats kan på så vis också påverka tillgången till lokaler för en annan insats.

Utveckling av insatser

Sedan 2018 har andelen Malmöbor med insatser från funktionsstödsförvaltningen ökat från 0,79 procent till 1,08 procent. Den största ökningen har skett inom SoL där andelen Malmöbor med insats stigit från 0,25 procent år 2018 till 0,43 procent 2025. Andelen med LSS-insatser uppgår till 0,64 procent av kommuninvånarna och är i princip oförändrad och följer därmed stadens generella befolkningsutveckling.

Inom LSS är det framför allt insatsen daglig verksamhet som har ökat under perioden, medan övriga insatser endast förändrats marginellt i förhållande till befolkningstillväxten. Inom SoL-verksamheterna är det främst boendestödet som drivit ökningen. Antalet brukare med boendestöd har fördubblats – från i genomsnitt 508 personer år 2018 till 1 021 år 2025. Insatsen utförs i brukarens hem och påverkar därmed inte lokalbehovet direkt, men bedöms förebygga vissa mer lokalberoende insatser, såsom särskilt boende enligt LSS och SoL.

Förändringar i målgruppen

Utöver ovan påverkas nämndens lokalbehov av förändringar i målgruppen. Antalet personer med psykiska funktionsnedsättningar har ökat markant i Skåne, särskilt bland barn och unga. Inom dessa grupper fördubblades nästan antalet neuropsykiatriska diagnoser mellan år 2010 och 2020 och trenden tycks fortsätta i samma riktning. En liknande utveckling kan ses i många delar av landet. Förklaringarna till ökningen är inte klarlagd men bedöms inte i första hand bero på att en större andel av befolkningen har autism eller andra psykiatriska funktionsnedsättningar, utan att fler diagnostiseras till följd av förbättrad medicinsk kunskap, förändrade kriterier och en större benägenhet att utreda. Oavsett orsak får förändringarna till följd att fler personer kan vara berättigade någon av förvaltningens insatser.

Även elevutvecklingen på stadens anpassade grund- och gymnasieskolor påverkar behovet av insatser. Sedan 2018 har antalet Malmöelever i den anpassade gymnasieskolan ökat från 200 till omkring 275. Gymnasieförvaltningen prognostiserar

att ökningen kommer fortsätta och nå sin topp under 2028. I dagsläget följs endast hur många elever som går direkt från anpassad gymnasieskola till daglig verksamhet, men nämnden bedömer att även andra insatser påverkas av det ökande elevantalet.

Förändrade behov över livsrytten

Nämndens insatser är ofta livslånga och behöver därmed anpassas i takt med att individens behov och förutsättningar förändras. Äldre brukare kan ha andra önskemål och krav på sitt boende än yngre, och nyinflyttade till LSS-boende har i genomsnitt större behov av stöd än de som bott där en längre tid. Personer som passerat pensionsåldern och därmed inte längre har rätt till daglig verksamhet kan i stället behöva andra former av social gemenskap och meningsfulla aktiviteter för att fortsatt vara delaktiga i samhällslivet och tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Lokalbehovet påverkas därför både av hur den enskildes behov förändras över tid och av brukargruppens ålderssammansättning. Och över tid har nämndens målgrupp blivit äldre. Detta beror dels på att personer över 65 år inte kan beviljas nya LSS-insatser, varför det vid lagens tillkomst 1993 inte fanns personer över 65 med insatser, och dels på att medellivslängden för personer med funktionsnedsättningar har ökat drastiskt de senaste decennierna. Ungefär 10 procent av alla brukare med LSS-insatser i Malmö är idag över 65 år, men för lokalintensiva insatser såsom boende enligt LSS är andelen cirka 16 procent. Inom nämndens SoL-insatser är andelen äldre 20 procent och över hälften av de som bor på särskilt boende enligt SoL är över 65 år.

Insatsspecifika faktorer

Utöver dessa mer övergripande faktorer behöver varje lokalnyttjande insats analyseras utifrån sina särskilda förutsättningar, volym- och behovsförändringar, samt utifrån hur efterfrågan på en särskild insats kan komma att påverka andra insatser på sikt. En ungdom som idag spenderar tid på ett korttidsboende kommer sannolikt senare i livet att ha daglig verksamhet, personlig assistans, eller bo på ett LSS-boende. Förändringar inom en insatskategori får därför över tid konsekvenser för flera andra delar av verksamheten, vilket understryker behovet av ett helhetsperspektiv i nämndens planering av lokaler och insatser.

Korttidsvistelse - LSS 9§6

Påverkansfaktorer och prognos

Av personer med beslut om korttidsvistelse är omkring 85 procent 21 år eller yngre. Befolkningsutvecklingen, men framför allt behovsutvecklingen inom dessa yngre åldersgrupper, är därför avgörande för att bedöma den framtida volym- och lokalutvecklingen för insatsen. Eftersom målgruppen till stor del överlappar med eleverna i stadens anpassade grund- och gymnasieskolor tar prognosen hänsyn till den förväntade ökningen av elevantalet i dessa skolformer. Sammantaget bedöms antalet brukare öka med i genomsnitt fyra personer per år under planeringsperioden.

Det finns dock tecken på förändringar i målgruppens sammansättning som kan komma att påverka lokalbehovet. Under de senaste åren har allt fler barn under sju år beviljats insatsen. Det är ännu för tidigt att dra säkra slutsatser om denna utveckling, men den följs noggrant. Om trenden fortsätter kommande år avser förvaltningen att analysera konsekvenserna mer ingående – både ur ett lokal- och verksamhetsperspektiv, och med avseende på behovet av fördjupad samverkan med skolförvaltningarna, familjecentraler och andra relevanta aktörer.

Lokalbehov: 2027–2036

Utifrån den prognostiserade ökningen om fyra brukare per år, och under förutsättning att behovet av dygn per brukare förblir oförändrat, väntas kapacitetstaket nås under 2030. Det finns dock risk att barn och unga med beslut om boende enligt LSS 9§8 tillfälligt behöver anvisas plats på korttidsboende i väntan på permanent boende, vilket minskar kapaciteten för korttidsvistelse.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till nämndens ambitioner att stärka det förebyggande arbetet, finns behov att utöka korttidsverksamheten under planperioden. Nämnden avser därför aktivt leta efter lämpliga lokaler för korttidsvistelse för barn och unga. Inga konkreta objekt eller utbyggnadsplaner finns dock i nuläget. Om ökningen av yngre barn fortsätter även över nästa år kan en ny verksamhet särskilt anpassad för denna målgrupp komma att bli nödvändig.

Under planperioden avser nämnden även att öppna en ny kollo- och helgverksamhet. De två befintliga verksamheterna är fullbelagda, både under helger och sommarveckor. Samtidigt finns ett stort behov av avlastning som inte kan mötas inom befintligt bestånd, varför nämnden menar att en utökning hade varit till stor nytta för både brukare och anhöriga. Det är dock en utmaning att hitta fastigheter som uppfyller behoven av tillgänglighet, enskilda sovrum, personalutrymmen och samtidigt är belägna i för ändamålet passande omgivning med pendlingsavstånd till Malmö.

Långsiktig utblick: 2037-

På längre sikt är det vanskligt att bedöma brukarutvecklingen utifrån de senaste årens volymförändringar och de kommande årens ökning inom de anpassade skolorna. Det kan dock konstateras att andelen Malmöbor med korttidsvistelse är lägre än genomsnittet i riket, och sådana skillnader tenderar över tid att jämnas ut. Detta talar

för att antalet brukare i Malmö sannolikt kommer att fortsätta öka även efter planeringsperioden.

I kombination med den nya socialtjänstlagens inriktning mot förebyggande och hälsofrämjande insatser bedömer nämnden att behovet av lokaler för korttidsvistelse och kolloverksamhet kommer att öka och bör prioriteras i den långsiktiga planeringen. Nämndens förhoppning och målsättning är att satsningar på korttidsvistelse, helgverksamhet och kollo successivt ska minska behovet av permanent boende för barn och unga, samt bidra till att stärka målgruppens förmågor och självständighet.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Påverkansfaktorer och prognos

Ur ett befolkningsperspektiv är det ytterst få barn och unga som har boende enligt LSS 9§8. Under 2025 hade i genomsnitt 20 personer insatsen varav 18 bodde på kommunens boenden. De små volymerna gör att befolkningsprognoser är trubbiga verktyg för lokalbehovsanalys. För att ett barn eller en ungdom ska vara i behov av särskilt boende krävs mycket specifika och på befolkningsnivå ovanliga förutsättningar. Förvaltningen arbetar därför aktivt tillsammans med vårdnadshavare och andra berörda aktörer för att den enskilde ska kunna bo kvar i det egna hemmet så länge som möjligt.

Snarare än att titta på vilka faktorer som bidrar till volymökningen inom insatsen är det därför mer relevant att analysera faktorer som ökar möjligheterna att bo kvar i det ordinarie boendet. Erfarenhet visar att god tillgång till anhörigstöd, korttidsvistelse, helg- och kolloverksamhet, avlösarservice och ledsagning utifrån brukarens och anhörigas behov och önskemål förbättrar förutsättningarna för en mer hållbar vardag i det egna hemmet. Nämndens huvudsakliga prioritering är därför att utveckla och stärka dessa förebyggande insatser.

En viktig påverkansfaktor är även den lagändring om stärkt rätt till personlig assistans som trädde i kraft 2023. Denna innebär ett minskat föräldraansvar och förväntas öka tillgången till personlig assistans. Det kan i sin tur leda till att minska belastningen på vårdnadshavare och bidra till att färre barn och unga behöver flytta till särskilt boende. Förvaltningen bedömer dock att effekterna av lagändringen kommer att synas gradvis och har svårt att förutse när och i vilken utsträckning ändringen kan få genomslag för behovet av särskilt boende för barn och unga. Bedömningen är snarare att satsningar på insatser som bidrar till avlastning i det egna hemmet, på föräldrastödjande insatser och anhörigstöd, i kombination med lagändringen, på sikt kommer att leda till en mer hållbar situation för brukare och anhöriga, vilken kan motverka att flytt till permanent boende för barn och unga blir nödvändigt.

Lokalbehov: 2026–2035

Som konstaterats är demografisk utveckling och andra omvärldsförändringar inte till stor hjälp för att prognostisera det framtida behovet av boende för barn och unga. Prognosen utgår därför från den befintliga brukargruppens ålder och förutsättningar, samt från det historiska inflödet av brukare.

Förvaltningens nuvarande kapacitet uppgår till 19 platser, vilka samtliga är belagda. Fram till 2029 bedöms totalt 23 nya barn och unga få beslut om insatsen, samtidigt som 15 befintliga brukare beräknas nå vuxen ålder och flytta vidare till andra boendeformer. Det innebär att åtta nya boendeplatser behöver tillkomma för att möta den prognostiserade volymökningen.

Bedömningen präglas dock av betydande osäkerhet. Eftersom både antalet platser och brukare är få, blir felmarginalerna små – redan en eller två brukare utöver prognosen kan skapa behov av ytterligare ett helt boende. Dessutom finns en osäkerhet kopplad till möjligheterna att erbjuda brukare som blir vuxna plats i ett LSS-boende för vuxna. Många av de som bor i LSS-boende för barn och unga har stora behov vad gäller boendets utformning och lokalisering, vilket begränsar utbudet av lägenheter i beståndet. Detta kan göra att utflyttning inte sker i förväntad takt, vilket skulle begränsa möjligheterna för nya barn och unga att flytta in.

En av de stora utmaningarna de närmaste åren väntas bli att inom en begränsad tidsperiod identifiera och iordningställa boenden för minst åtta barn och unga som motsvarar målgruppens behov av anpassning och lokalisering, och som samtidigt lever upp till nämndens ambitioner om småskalighet, hemtrevlighet och trygghet. Det är därför av särskilt betydelse att stadens lokalförsörjare gemensamt arbetar för att säkerställa att målgruppens behov kan tillgodoses och att barn och unga från Malmö med beslut om LSS-boende har möjlighet att bo kvar i sin hemkommun och inte behöver flytta till andra delar av landet på grund av platsbrist.

Långsiktig utblick: 2037–

Eftersom behovet av boende för barn och unga är litet och i stor utsträckning beroende av individuella omständigheter blir längre prognoshorisonter ovissa. Nämndens ambition är att genom väl utformade förebyggande insatser, riktade till både anhöriga och den enskilde, förbättra förutsättningarna att bo kvar i det egna hemmet. I de fall där särskilt boende likväl är nödvändigt bör förvaltningen vara rustad för att skyndsamt och på bästa sätt möta individens behov. Detta kan uppnås genom god planering och ett lokalbestånd som är mångsidigt och flexibelt. Därigenom kan boenden ställas om för att användas av flera målgrupper och av brukare i olika delar av livet.

Boende för vuxna - LSS 9§9

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan år 2020 har antalet vuxna Malmöbor med särskilt boende enligt LSS minskat med i genomsnitt fem personer per år. Detta innebär dock inte nödvändigtvis ett minskat behov av stöd och service. I stället speglar utvecklingen en förändring i behovens karaktär och i hur de tillgodoses. För bakom utvecklingen finns flera samverkande faktorer – dels förändrade handlägningsrutiner och justerad praxis, dels en gradvis förändring av vilka insatser som efterfrågas och bedöms mest ändamålsenliga för olika brukargrupper.

Under senare år har allt fler personer som tidigare sannolikt hade ansökt om och beviljats LSS-boende i stället fått stöd i form av boendestöd i det egna hemmet, eller särskilt boende enligt SoL. Denna förändring framträder tydligt i statistiken: sedan januari 2020 har antalet personer med LSS-boende inom personkrets 3 minskat med 14 procent och antalet personer boende i satellit- och servicebostäder har minskat kontinuerligt inom samtliga personkretsar. Samtidigt har antalet personer med boendestöd ökat med 81 procent och särskilt boende enligt SoL med 14 procent.

Utvecklingen pekar mot ett skifte i både behovsbild och insatsstruktur. Brukare som tidigare fick sina stödbehov tillgodosedda genom LSS-boende i service- eller satellitlägenheter får i allt högre grad sina behov mötta genom andra, ofta mindre lokalintensiva insatser. Detta beror delvis på en ambition att främja självständighet och delaktighet där fler ges möjlighet att bo kvar i ordinärt boende genom individuellt anpassat stöd. Därtill har också bedömningskriterierna för särskilt boende enligt LSS förtydligats, vilket medför att fler brukare bedöms ha behov som kan tillgodoses inom ramen för SoL snarare än LSS.

Parallellt har dock antalet brukare inom personkrets 1 med gruppboende ökat. Detta indikerar att förändringen inte innebär ett generellt minskat behov av LSS-boenden, utan snarare en omfördelning mellan personkretsar och boendeformer. Således växer brukargruppen med mer omfattande funktionsnedsättningar med behov av boenden med hög personaltäthet och hög grad av anpassning, medan personer med mindre stödbehov i större utsträckning får sina behov tillgodosedda genom flexibla stödformer i det egna hemmet.

LSS-boende för äldre

Antalet äldre med särskilt boende enligt LSS har blivit allt större och förväntas fortsätta öka under planeringsperioden. Den här delen av målgruppen har historiskt sett delvis osynliggjorts i både policy och praktik. På både nationell och kommunal nivå saknas riktlinjer och metoder såväl som sammanhållen kompetens och etablerade arbetssätt. Kunskap, metoder och stöd är i hög grad utformade för att skapa möjlighet till ett ' normalt ' aktivt vuxenliv, men brister därigenom delvis i att ge förutsättningar för ett ' normalt ' äldre liv.

Men LSS-lagstiftningens krav om *goda levnadsvillkor* och om *att leva som andra* gäller naturligtvis även för äldre, men begreppens innebörd kan förändras i takt med stigande ålder. Tillgång till ett väl anpassat boende, god vård och omsorg, stöd för

social samvaro och stimulerande aktiviteter är ofta centrala aspekter av ett gott liv för äldre. För att möta den här växande målgruppens behov och säkerställa *att leva som andra* också innefattar *att åldras som andra*, avser nämnden att öppna särskilda LSS-boenden för äldre brukare.

Ett första sådant boende planeras öppna under 2026. Förutom bostad för äldre brukare kommer boendet fungera som en plattform och utgångspunkt för kontinuerligt lärande och kunskapshöjande arbete inom förvaltningen. Målsättningen är därigenom att utveckla kunskap också om hur framtida boende för äldre LSS-brukare bör utformas och anpassas för att bättre tillgodose målgruppens behov.

Övergripande boendestrategi

Utvecklingen visar att stadens bestånd av LSS-boenden gradvis behöver ställas om genom att de mer generellt anpassade satellit- och servicebostäder ersätts av specialiserade boenden för personer med stora och komplexa stödbehov, men också av boende för äldre brukare vars behov av stöd, service och anpassning på många sätt skiljer sig från nytilkommande yngre brukare.

Lokalbehov: 2027–2036

Ur ett lokalperspektiv är det alltså inte främst den totala volymutvecklingen som styr lokalbehovet, utan brukargruppens sammansättning och stödbehov. Utifrån detta bedömer nämnden att behovet av gruppboendestäder riktade till personer inom personkrets 1 kommer att öka under planeringsperioden, medan behovet av övriga boendekategorier förväntas minska.

Som tidigare beskrivits är serviceboenden och gruppboenden i de flesta fall mycket olika vad gäller tillgänglighet, lokalisering, utformning och storlek. Nya brukare inom personkrets 1 har i de flesta fall behov som inte kan tillgodoses inom beståndet av serviceboenden som frigörs till följd av den minskade efterfrågan inom den boendeformen, utan bäst möts i väl anpassade gruppboendestäder. För att tillgodose det ökade behovet av gruppboendestäder för personkrets 1 krävs därför utökning av beståndet.

Eftersom nämndens gruppboendestäder redan är nära full beläggning innebär varje ny brukare i praktiken ett behov av ytterligare lägenheter. Utöver den utökade kapacitet som krävs för att verkställa nuvarande kö som i dagsläget omfattar 18 personer, medför det prognostiserat lokalbehov att genomsnitt 7 nya gruppboendestäder per år behöver tillföras under planeringsperioden. Av den årliga nettoökningen om sju brukare förväntas i genomsnitt 2–3 ha mycket stora behov kopplade till boendets lokalisering, utformning och anpassning. Detta medför bland annat särskilt höga krav kopplade till möjlighet till stimulanpassning, stor tomt- och byggnadsarea och färre brukare per boende.

Som framgår av diagrammet nedan innebär detta att lokalbehovet beräknas uppgå till 32 LSS-lägenheter år 2026 och växa till 39 lägenheter 2027. 2030 uppskattas det ackumulerade behovet till 64 lägenheter, varav 17 bedöms behöva vara särskilt anpassade för brukare med mycket stora behov.

Det finns i dagsläget konkretiserade utbyggnadsplaner för 49 lägenheter, varav 8 bedöms möta behoven hos brukare med mycket stora behov. Till år 2030 förväntas därmed lokalunderskottet uppgå till 15 lägenheter. Detta är delvis en följd av överklaganden och avslag på detaljplaner och bygglovsansökningar, vilket har lett till att antalet konkretiserade utbyggnadsprojekt minskat drastiskt, och efter 2030 finns i nuläget inga konkretiserade utbyggnadsprojekt.

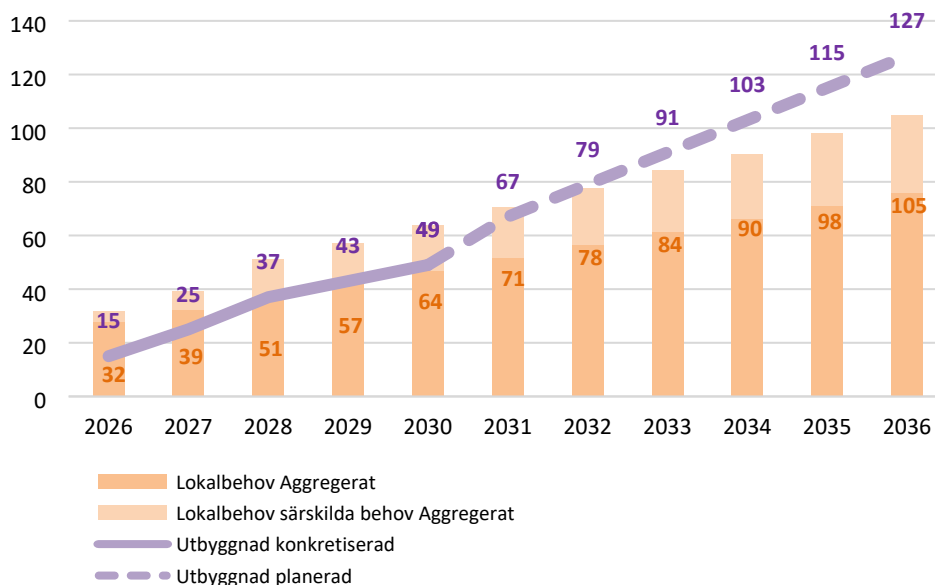
Under förutsättning att fler utbyggnadsprojekt konkretiseras det närmaste året och att den tidigare planerade utbyggnaden om 12 lägenheter per år realiserar från och med 2031, beräknas utbyggnaden möta lokalbehoven först år 2033.

För att kompensera föregående och kommande års begränsade utbyggnad menar nämnden att ambitionen för den planerade utbyggnadstakten tillfälligt bör stegras från 12 till 18 lägenheter per år under 2031, alternativt att ytterligare minst två gruppboendestäder färdigställs till 2030. Därefter kan den planerade utbyggnadstakten återgå till 12 lägenheter per år. Givet att en sådan utbyggnadstakt realiserar skulle lokalbehovet mötas 2031 snarare än 2033. Detta skulle minska risken för en kraftigt växande kö och samtidigt ge förutsättningar för anvisningar som möter den enskildes behov och önskemål.

En stegrad utbyggnad skulle även möjliggöra en lägre beläggningsgrad i slutet av planeringsperioden, vilket i sin tur ger bättre förutsättningar för behovsstyrd anvisningar och mer effektiv personal- och kompetensplanering. Det skulle också underlätta specialisering inom personalgrupperna, till exempel mot funktionsnedsättningar, demenssjukdomar eller särskilda sociala behov. Utifrån detta menar nämnden att utbyggnadsstrategin bör eftersträva en sänkt beläggningsgrad.

Utöver planenlig utbyggnad förutsätter möjligheterna till sänkt beläggningsgrad att inga befintliga boenden avvecklas. Nämnden har för närvarande inga konkretiserade planer på avveckling, men erfarenhet visar att situationer kan uppstå som gör att fortsatt verksamhet varken möter brukargruppens behov eller är ekonomiskt eller verksamhetsmässigt hållbart.

Behovsbedömningarna har synliggjort att nya brukare som flyttar till LSS-boende generellt har större behov av stöd, service och anpassning än den befintliga brukargruppen. På sikt är det därför möjligt att delar av det befintliga beståndet inte kommer att matcha målgruppens behov och kan därmed komma att behöva avvecklas eller ställas om för nya målgrupper. Risken att den planerade utbyggnaden skulle leda till ineffektivt lokalnyttjande är därmed liten, menar nämnden.

För att hantera underskottet av gruppbofastslägenheter som väntas fram till 2031, arbetar förvaltningen i två parallella spår. För det första kommer förvaltningen fortsatt anvisa brukare till externa utförare. Sådana anvisningar görs alltid med den enskilde brukarens önskemål och behov i fokus där familjesituation, sociala relationer, arbete och övriga insatser beaktas. För det andra har nämnden påbörjat ett arbete för att förenkla och utveckla möjligheterna för brukare att byta bostad, både inom och utanför LSS-beståndet.

Behovsbedömningarna har synliggjort att det finns brukare som, till följd av ålder eller uppbyggda förmågor, bor i boenden som inte längre motsvarar deras behov. Genom att kunna erbjuda dessa individer mer passande alternativ bedömer förvaltningen att flyttkedjor som tillgängliggör lägenheter för nya brukare kan uppstå. För att uppnå detta krävs ett långsiktigt, systematiskt och strategiskt arbete med brukarnas behov och preferenser i fokus. En LSS-bostad är brukarens hem varför en flytt inte kan genomföras mot dennes vilja. Arbetet för att främja bostadsbyte förväntas därför inte leda till några större omedelbara förändringar. Förhoppningen är snarare att arbetet successivt ska möjliggöra att fler brukare får tillgång till boenden som möter deras nuvarande behov och främjar deras möjligheter till självständighet och delaktighet, samtidigt som nämndens resurser kan nyttjas mer effektivt. Hur stor del av det prognostiserade behovet som under planeringsperioden kan tillgodoses genom en ökad rörlighet är än så länge svårbedömt, varför det inte inkluderas i lokalbehovet för planeringsperioden.

Långsiktig utblick: 2037–

På längre sikt förväntas stadens befolkningsökning få visst genomslag även på det totala antalet brukare. Andelen Malmöbor med LSS-boende har kontinuerligt minskat och förväntas fortsätta minska en tid framöver. Detta i kontrast till utvecklingen i riket, där andelen personer med LSS-boende är högre och har ökat något de senaste åren. På lång sikt bedöms andelen Malmöbor med insatsen närma sig rikssnittet och därmed närmare korrelera med stadens befolkningsutveckling. På samma sätt förväntas stadens allt äldre befolkning få genomslag också hos personer med LSS-boende, vilket innebär att behovet av äldrevänliga LSS-boenden kommer att bli allt större.

I takt med att staden växer är det därför viktigt att utbyggnad av LSS-boenden integreras i stadsplaneringen. Planerna för utvecklingen av Jägersro-området omfattar byggandet av bostäder för omkring 8 000 personer. Utifrån andelen Malmöbor med LSS-boende innebär en sådan utbyggnad att omkring 20 LSS-lägenheter behöver tillskapas. I utbyggnaden av Nyhamnen planeras bostäder för än fler. Nämnden vill med detta belysa vikten av att staden i tidiga skeden av exploatering och markanvisning avsätter lämplig mark för LSS-boenden. På så sätt möjliggörs för alla Malmöbor att ha en bostad anpassad efter deras preferenser, behov och förutsättningar. LSS-boenden bör, liksom andra typer av boenden, planeras för i hela kommunen, om det så handlar om Nyhamnen, Jägersro, Amiralsgatan eller Tygelsjö.

Daglig verksamhet enligt LSS 9§10

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan 2020 har antalet brukare i daglig verksamhet ökat med närmare 32 procent, medan befolkningen i arbetsför ålder i Malmö endast vuxit cirka 6 procent. Utvecklingen inom daglig verksamhet överstiger därmed befolkningsökningen med bred marginal, vilket gör att den demografiska utvecklingen brister som prognosverktyg. Nämndens analys av utvecklingen, vilken också ligger till grund för planperiodens volymprognoser, baseras därför främst på andra förändringar i kommunen och i omvärlden.

En faktor som bedöms bidra till volymutvecklingen är ökningen av personer som diagnostiseras med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket innebär att en större grupp kan vara berättigad insatsen. Sannolikt finns dock ingen direkt korrelation mellan ökad diagnostisering och volymökningar inom daglig verksamhet. En person med exempelvis autismspektrumdiagnos har per automatik inte behov av nämndens insatser. Behovet uppstår snarare som ett resultat av fysiska och psykiska förutsättningar i relation till omvärldens stöd, krav och förväntningar. Den enskildes behov av daglig verksamhet påverkas till exempel av dennes möjlighet att hävda sig på den ordinarie arbetsmarknaden, av tillgång till andra sociala arenor och utbildningsmöjligheter inom exempelvis Komvux och folkhögskola. När kraven höjs och tillgången till alternativa vägar till försörjning minskar, ökar också behovet av daglig verksamhet. Behovet av insatser är därför inte endast knutet till antalet personer med funktionsnedsättningar, utan påverkas i hög grad av omvärldens utformning.

En ytterligare förklaring till utvecklingen är ökningen av elever inom den anpassade skolan. Sedan 2020 har antalet elever i den anpassade gymnasieskolan ökat med 32 procent och beräknas öka med ytterligare 31 procent till 2028. De senaste åren har i genomsnitt 59 procent av samtliga avgångselever från stadens anpassade gymnasieskolor beviljats daglig verksamhet. Det har inneburit att omkring 30 elever årligen gått direkt från skola till daglig verksamhet.

Utifrån antagandet att en lika stor andel av avgångseleverna beviljas daglig verksamhet under planperioden kommer antalet växa till uppemot 40 årligen från och med 2026. Utifrån ett lokalbehovsperspektiv är detta en betydande ökning som sannolikt kommer påverka verksamhetsplaneringen under planperioden. Samtidigt kommer endast omkring 25 procent av samtliga nya brukare från den anpassade gymnasieskolan. Andelen förväntas växa under planeringsperioden, men likväl kommer den största delen av nya brukare från andra håll, ofta senare i livet och utan tidigare insatser. Behoven i denna del av målgruppen är därav svåra att förutse.

Lokalbehov: 2027–2031

I oktober 2020 hade 836 Malmöbor daglig verksamhet. Fem år senare, i oktober 2025, hade antalet ökat till 1 057 - en ökning med i genomsnitt 44 personer per år. Mellan januari 2027 och december 2031 prognostiseras antalet att öka från 1 136 till 1 465 brukare, motsvarande en genomsnittlig ökning med cirka 65 personer per år.

För att hantera denna relativt stora ökning på ett hållbart sätt, både avseende lokaler och personalresurser, bedömer nämnden att lokalanskaffningen bör utgöras av företrädesvis större objekt som kan rymma flera av varandra oberoende verksamheter. Erfarenhet visar att denna typ av lokaler gynnar såväl brukare som personal genom förbättrad arbetsmiljö, ökad flexibilitet och effektivare resursutnyttjande. Under förutsättning att denna typ av större och väl anpassade lokaler anskaffas bedöms behovet uppgå till mellan 3–4 verksamheter per år under planperioden, vilket alltså inte direkt kan översättas till antal lokaler eftersom målsättningen är att rymma flera verksamheter under samma tak.

I takt med att fler elever inom den anpassade gymnasieskolan avslutar sin skolgång förväntas även antalet brukare med mer omfattande behov av stöd och service öka. För dessa grupper krävs ofta särskilt utformade lokaler, vilka är en bristvara i det befintliga beståndet. En nybyggd lokal med verksamhet med särskild inriktning mot denna målgrupp beräknas öppna under 2027, men bedömningen är dock att det under planeringsperioden kommer finnas behov av ytterligare verksamheter av liknande typ.

Lokalbehov: 2032–2036

Från och med 2032 väntas den kraftiga volymutvecklingen dämpas något, främst till följd av att antalet elever i stadens anpassade gymnasieskolor förväntas minska från och med höstterminen 2030. Osäkerhet kvarstår dock kring hur den ökade diagnostiseringen av autism och intellektuell funktionsnedsättning bland barn och unga kommer påverka volymutvecklingen på längre sikt. Målgruppens förutsättningar att etablera sig på den ordinarie arbetsmarknaden, tillgången till fortbildning och till andra sociala och stödjande insatser kan komma att spela stor roll för volymutvecklingen.

För att säkerställa att alla inom målgruppen får tillgång till rätt typ av stöd och insatser avser förvaltningen under planeringsperioden att utveckla samverkan med andra viktiga aktörer, bland andra gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, arbets- och socialförvaltningen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Skåne.

Det ökande antalet brukare innebär också att allt fler kommer att stå utan sysselsättning när de nått pensionsålder och inte längre har rätt till daglig verksamhet. Mellan 2030–2035 väntas omkring 80 personer med insatsen nå pensionsålder, jämfört med totalt 40 personer mellan 2020 och 2025. Detta innebär ett växande behov av att utveckla möjligheterna till alternativa meningsfulla aktiviteter, sammanhang och gemenskaper för målgruppen. Hur dessa verksamheter ska utformas, organiseras och finansieras återstår att se. Nämnden menar dock att staden gemensamt bör verka för att även denna grupp ges förutsättningar till ett aktivt och delaktigt liv efter pensionsåldern.

Långsiktig utblick: 2037 –

Andelen Malmöbor med daglig verksamhet är, trots de senaste årens kraftiga ökning, fortsatt lägre än rikssnittet. 2024 hade 0,28 procent av Malmös befolkning daglig verksamhet, medan 0,42 procent hade insatsen i riket. Över tid förväntas dessa skillnader jämnas ut vilket medför att andelen Malmöbor med daglig verksamhet blir allt större.

Att möta det växande behovet innebär utmaningar kopplade till såväl kompetensförsörjning som finansiering och lokalanskaffning. För att underlätta det senare menar nämnden att staden i större utsträckning bör inkludera behovet av dagliga verksamheter i planarbeten och tillförsäkra att fastighetsbeteckningar och bygglov tillåter för olika typer av dagliga verksamheter.

Korttidsvistelse – SoL

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan 2021 har det genomsnittliga antalet verkställda dygn nästan fördubblats och en allt större del av insatsen utförs i nämndens regi. Ökningen beror främst på att brukare i genomsnitt vistas längre i boendet, inte på att fler personer beviljas insatsen. En bidragande orsak är att personer som annars hade kunnat skrivas ut blir kvar under en längre period eftersom de saknar egen bostad. Nämnden prognostiserar att behovet kommer att fortsätta växa, både i termer av antal individer med beslut och antalet verkställda dygn.

Den statliga samsjuklighetsutredningen, som lämnade sitt slutbetänkande i januari 2023, kan på längre sikt påverka volymutvecklingen. Utredningen föreslår bland annat att all behandling av skadligt bruk och beroende ska föras över till regionens hälso- och sjukvård, att socialtjänstens ansvar för målgruppen ska förtydligas samt att kommuner och regioner ska bli skyldiga att gemensamt bedriva en samordnad vård- och stödverksamhet för personer med särskilt stora samordningsbehov. Förslagen har legat vilande en tid, men i början av 2025 tillsatte regeringen en delegation med uppdrag att ta fram en plan för reformens genomförande samt analysera, komplettera

och justera utredningens förslag. Arbetet ska pågå under tre år, vilket innebär att reformen förväntas implementeras stegvis från och med 2028.

För kommunerna bedöms reformen innebära att verksamhet behöver ställas om från ett behandlingsfokus till utveckling av sociala stödinsatser och förebyggande arbete. Det är ännu för tidigt att fastslå förslagets påverkan på funktionsstödsnämndens verksamhet, men bedömningen är att reformen kommer att innebära snabbare utskrivning från heldygnsvården, vilket kan komma att innebära en ökad efterfrågan på korttidsvistelse och särskilt boende enligt SoL. I nuläget gör nämnden dock inga prognosjusteringar utifrån utredningens förslag, men följer utvecklingen noga.

Lokalbehov: 2027–2036

För närvarande finns visst utrymme att möta det växande behovet inom det befintliga beståndet. Beroende på utvecklingen av antalet dygn per brukare kan ytterligare platser behövas för att säkerställa verkställighet. I nuläget bedömer dock nämnden att serviceboenden kan ställas om till korttidsboenden varför ingen utökning utanför nämndens befintliga bestånd krävs under perioden. Skulle utvecklingen brytas och färre servicebostadslägenheter än prognostiserats tillgängliggörs kan dock utökning utanför det befintliga beståndet komma att bli aktuellt.

I linje med samsjuklighetsutredningens förslag om utökad samverkan kring personer med samsjuklighet driver arbetsmarknads- och socialförvaltningen tillsammans med funktionsstödsförvaltningen en rad utvecklingsprojekt riktade mot målgruppen. Genom detta arbete har ett antal behov identifierats, bland annat behovet av ett utredningsboende för Malmöbor med samsjuklighet.

Syftet med ett sådant boende är att möjliggöra en fördjupad kartläggning av den enskildes behov och därigenom avgöra hur dessa bäst tillgodoses genom funktionsstödsförvaltningens och/ eller arbetsmarknads- och socialförvaltningens insatser, samt hur insatserna bör utformas. I dagsläget har inga konkreta lokalobjekt identifierats, men förvaltningarnas förhoppning är att ett utredningsboende kan öppnas inom de närmaste åren.

Långsiktig utblick: 2037 –

Ingen prognos görs i dagsläget

Särskilt boende – SoL

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan 2020 har det totala antalet brukare med särskilt boende enligt SoL ökat med 13 procent. Ökningen beror delvis på förändringar i myndighetstillämpningen där personer som tidigare beviljades boende enligt LSS nu i högre utsträckning får sina behov tillgodosedda genom SoL-boende. Därutöver har prejudicerande domar stärkt rätten till särskilt boende för personer som skrivs ut från rättspsykiatrisk vård.

Volymökningen har skett i förvaltningens regi där antalet brukare har fördubblats, från 30 till 60 brukare. Under samma period har antalet brukare i extern regi minskat något

vilket innebär att förvaltningen 2025 utför 37 procent av insatsen i egen regi, jämfört med 21 procent 2020. Nämnden prognostiserar att antalet brukare med boende i nämndens bestånd kommer att fortsätta öka med i genomsnitt 6 personer per år under planperioden.

Över hälften av nuvarande brukare är över 60 år och medelåldern är 62 år. Den förväntade volymökningen kommer därmed innebära en allt större grupp äldre brukare med större behov av stöd, service och av tillgänglighetsanpassade bostäder. Detta behöver tas hänsyn till vid anskaffning och anpassning av framtida boenden.

Lokalbehov: 2027–2036

De två renodlade SoL-boenden som nämnden förfogar över är fullbelagda varför den prognostiserade ökningen behöver ske genom utökning av beståndet. Den förväntade minskningen av behovet av serviceboenden enligt LSS bedöms dock skapa utrymme för omställning inom det befintliga lokalbeståndet.

Genom en välplanerad och strategisk anvisning kan omställningar från LSS- till SoL-boenden göras utan att kvaliteten försämras för vare sig befintliga LSS-brukare eller tillkommande SoL-brukare. För att säkerställa kompetensförsörjning och underlätta verksamhetsplanering är den långsiktiga målsättningen att utvalda boenden helt ska omvandlas till SoL-boenden. Om behovet av serviceboenden återigen skulle öka, eller minskningen mattas av, skulle dock den befintliga strategin och lokalplaneringen behöva omvärderas.

Långsiktig utblick: 2037 –

Om den prognostiserade volymutvecklingen håller i sig och en stor andel av de tillkommande brukarna även fortsättningsvis har behov bäst tillgodoses i det egna beståndet, förväntas lokalbehovet överskrida utbudet mot slutet av planeringsperioden. Därvid kan utökning SoL-boenden bli aktuellt, sannolikt genom inhyrning och anpassning i befintliga fastigheter och inte genom nybyggnation.

Mötesplatser

Mötesplatser fyller viktiga funktioner för flera av nämndens målgrupper, vilka i dag ofta saknar tillgång till naturliga sociala arenor. Inom socialpsykiatri har efterfrågan på och behovet av mötesplatser ökat de senaste åren, delvis som en följd av förändringar inom Region Skåne och andra myndigheter, däribland nedläggningen av psykiatrisk dagvård. Samtidigt deltar barn och unga med funktionsnedsättning i Malmö i betydligt lägre utsträckning än sina jämnåriga i fritidsgårdsverksamhet, kulturaktiviteter och föreningsliv.

Även bland vuxna Malmöbor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar – såsom autism, ADHD, OCD, språkstörning eller Tourettes syndrom – är ofrivillig ensamhet och social isolering utbredd. För dessa grupper kan mötesplatser spela en avgörande roll för att bryta isolering, stärka gemenskap och främja psykiskt välbefinnande.

Nämnden driver för närvarande en mindre mötesplats för äldre personer med LSS-insatser. Behovet av denna typ av verksamhet bedöms öka under den kommande

tioårsperioden, i takt med att fler personer med funktionsnedsättning når pensionsåldern och därmed inte längre har rätt till daglig verksamhet. För många i denna grupp blir mötesplatser viktiga för att bevara delaktighet, skapa meningsfulla sammanhang och upprätthålla sociala relationer.

För att möta dessa behov krävs både fler lokalt förankrade mötesplatser och en ökad tillgänglighet till befintliga verksamheter. Nämnden anser därför att samverkan mellan stadens förvaltningar samt med civilsamhällets aktörer bör stärkas för att skapa fler integrerade och gemensamma mötesplatser. Genom sådana samarbeten kan nämndens målgrupper i högre grad inkluderas i redan existerande sociala och kulturella sammanhang.

Det finns redan flera goda exempel på hur denna typ av samverkan kan fungera. Ett framgångsrikt initiativ är det idéburna offentliga partnerskapet mellan funktionsstödsförvaltningen och Autism i Skåne, som resulterat i etableringen av en mötesplats med särskild kompetens för att möta behoven hos Malmöbor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Partnerskapsavtalet gäller till och med 2026 med förhoppning om förlängning med ytterligare ett år.

Vidare pågår dialog mellan funktionsstödsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen för att utveckla ett samordnat arbetssätt som ska öka tillgången till stadens befintliga mötesplatser och fritidsgårdar för barn och unga med funktionsnedsättning. Nämndens målsättning är att dessa samverkansformer ska etableras och bli långsiktigt hållbara, så att mötesplatser framöver kan spela en än större roll i arbetet för social inkludering, delaktighet och psykisk hälsa i Malmö.

Handkraft

Antalet aktiva deltagare i Handkrafts sysselsättningsverksamhet har fördubblats sedan 2022. Under planperioden förväntas deltagarantalet fortsätta öka, om än i en något avtagande takt. De nuvarande verksamhetslokalerna bedöms ha tillräcklig kapacitet under den treåriga kontraktperioden, men efterföljande lokaler bör planeras och dimensioneras för att kunna ta emot ett större antal deltagare.

Behovet av Handkrafts verksamhet påverkas, liksom daglig verksamhet, av flera faktorer utanför nämndens direkta kontroll. Utvecklingen på den ordinarie arbetsmarknaden, tillgången till stöd- och vårdinsatser och till sociala arenor i stort har alla en betydande inverkan på efterfrågan. Förändringar i dessa omgivande strukturer – inom kommunen, regionen eller på nationell nivå – påverkar i hög grad målgruppens behov av insatsen.

Det är därför svårt att göra en långsiktig prognos för verksamhetens volymutveckling. Nämnden bedömer dock att det även framöver kommer att krävas fortsatta satsningar på flera områden för att motverka ohälsa och utanförskap och på bästa sätt stödja målgruppen.

Boendestöd

I augusti 2021 hade 700 personer boendestöd och tre år senare, i augusti 2025, hade antalet ökat till 1 031. Trots den kraftiga ökningen är andelen Malmöbor med boendestöd, 0,27 procent, fortsatt betydligt lägre än genomsnittet för riket där 0,39 procent av befolkningen har insatsen. Nämndens bedömning är att andelen Malmöbor med boendestöd över tid kommer att närma sig rikssnittet varför fortsatta volymökningar är att vänta.

Ur ett lokalperspektiv innebär den snabba utvecklingstakten dock endast begränsat ökade lokalkostnader eftersom insatsen utförs i det egna hemmet. Volymökningen medför däremot ett ökat personalbehov, vilket kräver fler samlingspunkter för medarbetarna. Nya lokaler bör anskaffas på strategiska platser i staden för att öka effektiviteten och minska restiden. I takt med att både staden och insatsen växer kommer det sannolikt att finnas behov av ökad flexibilitet i insatsens utförande och i anskaffandet av lokaler. Förvaltningen ser möjligheter att samnyttja lokaler med hälsa-, vård- och omsorgsnämndens hemtjänstverksamhet, vilket skulle kunna effektivisera lokalnyttjandet och sänka kostnader. Dialog om samnyttjande är påbörjad och vidare analyser av behov och förutsättningar kommer fortsätta under det kommande året.

Lokalplanering

Planerad lokalanskaffning

Konkretiserad lokalplanering: LSS-boende

I tabellen nedan redovisas konkretiserade lokalprojekt för LSS-boenden som nämnden arbetar med för att möta lokalbehovet. Övriga boenden, planerade längre fram i tiden, är endast i planeringsfas och saknar i dagsläget såväl lokalisering som ritningar och finansiering.

Om samtliga listade projekt genomförs innebär det en utökning om totalt 49 LSS-lägenheter för vuxna mellan 2026 och 2030. Investeringarna beräknas uppgå till nästan 276 miljoner kronor, med en årlig hyreskostnad om cirka 24 miljoner kronor. Det prognostiserade behovet till och med 2030 uppgår till 64 lägenheter, vilket innebär att det saknas konkretiserade projekt motsvarande 15 lägenheter för perioden.

Om delar av utbyggnaden försenas eller inte genomförs förväntas kön till verkställighet växa vilket, utöver de negativa konsekvenser detta har för den enskilde och dennes anhöriga, kan komma att påverka behovet av andra verksamheter, såsom korttidsvistelse, personlig assistans och boende för barn och unga. Utöver växande kö kan förseningar i utbyggnaden även leda till ett ökat behov av externa anvisningar, vilka kan vara kostnadsdrivande och i vissa fall ha negativ inverkan på den enskildes sociala gemenskaper och andra kopplingar till närområdet.

Eftersom den konkretiserade utbyggnadsplanen inte täcker det prognostiserade behovet och därmed inte heller bidrar till att sänka den redan höga belägningsgraden, är det av stor vikt att fler objekt konkretiseras så att utbyggnadstakten om 12–18 lägenheter per år från och med 2030 realiserar.

Som framgår av tabellen nedan finns planer för ett boende för barn och unga enligt LSS 9§8, Bikupan Ängshaga som beräknas öppna under 2029. Nämnden konstaterar därmed att det i dagsläget saknas konkretiserade utbyggnadsplaner för att möta behovet av LSS-boende för barn och unga. Om detta inte förändras bedöms behovet av platser överstiga det tillgängliga beståndet från 2027. Möjligheterna till externa anvisningar för barn och unga är betydligt mer begränsade och ofta förknippade med högre kostnader och större risker än för vuxna, varför det är angeläget att planeringen av utökning av beståndet kan konkretiseras skyndsamt.

Objekt	Färdigställande år	Verksamhet	Kapacitet	Total inv. (tkr)	Årshyra (tkr)
LSS Äldreboende (extern)	2026	Servicebostad LSS	15	-	3 910
Byskolan 1	2027	Gruppbostad LSS	6	40 500	2 880
Käglinge 11:3	2027	Gruppbostad LSS	4	56 000	4 364
Tygelsjö 44:2	2028	Gruppbostad LSS	6	40 500	2 880
Husie 172:386	2028	Gruppbostad LSS	6	40 500	2 880
Louisedal 1	2029	Gruppbostad LSS	6	50 150	3 511
Bikupan Ängshaga	2029	Boende LSS barn och unga	4	Okänt	Okänt
Bunkeflo 7:7	2030	Gruppbostad LSS	6	48 250	3 360

Konkretiserad lokalplanering: Daglig verksamhet

För närvarande finns 11 konkretiserade lokalprojekt för daglig verksamhet, planerade att färdigställas mellan 2026 och 2029. Merparten av de tillkommande lokalerna består av inhyrningar i befintliga fastigheter varför investeringsbeloppen är relativt små och därför redovisas inte i tabellen nedan. Vårberga är däremot ett nybyggnadsprojekt som förväntas stå färdigt 2027 där den totala investeringen beräknas uppgå till drygt 40 mkr. Om nämnden som planerat får tillgång till lokalerna i Sege Park kommer det sannolikt krävas relativt stora investeringar för att anpassa lokalerna efter verksamhetens behov. Men eftersom omfattningen av dessa åtgärder ännu är okänd kan varken investeringskostnader eller hyra uppskattas.

Den totala årshyran för de dagliga verksamheter som beräknas öppna fram till 2029 beräknas därmed uppgå till omkring 10 mkr. Utökningen förväntas öka kapaciteten med omkring 250 platser, där majoriteten tillkommer genom de verksamheter som planeras öppna i Sege Park under 2029. Under perioden prognostiseras behovet av daglig verksamhet öka med 240 brukare, vilket innebär att lokalplaneringen i nuläget motsvarar behovet under perioden. Efter 2029 finns dock inga konkretiserade lokalprojekt. Den prognostiserade volymökningen om 400 brukare mellan 2030–2036 i dagsläget saknar därmed planerade verksamhetslokaler.

För att säkerställa att denna stora anskaffning kan genomföras på ett strategiskt och långsiktigt hållbart sätt krävs ett gemensamt arbete inom staden där de förutsättningsskapande förvaltningarna stödjer funktionsstödsförvaltningen i att identifiera och möjliggöra potentiella verksamhetslokaler. Med stadens hjälp har förvaltningens strategiska lokalplanering, med större och mer välanpassade lokaler, företrädesvis ägda av stadsfastigheter, goda möjligheter att realiseras. På sikt förväntas detta leda till ett mer effektivt lokalnyttjande, både utifrån ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

Objekt	Färdigställande år	Verksamhet	Kapacitet	Total inv. (tkr)	Årshyra (tkr)
Gladan	2026	Daglig verksamhet	20	-	801
Segevång hus C & D	2026	Daglig verksamhet	24	-	1 222
Segevång hus A	2026	Daglig verksamhet	15	-	534
Käglinge Resursskola	2026	Daglig verksamhet	3	-	832
Rosenholm	2026	Daglig verksamhet	15	-	736
Von Trolis Väg (extern)	2026	Daglig verksamhet	12	-	685
Södra Förstadsgatan (extern)	2026	Daglig verksamhet	30	-	1 540
Hanehög	2026	Daglig verksamhet	10	-	320
Lindängegård (Solutet)	2026	Daglig verksamhet	10	-	767
Vårberga	2027	Daglig verksamhet	30	40 685	2 848
Sege Park	2029	Daglig verksamhet	93	Okänt	Okänt
Hjälpmedelcentrum (Extern)	2029	Hjälpmedelscentral	-	-	13 000
Handkraft	2031	Handkraft	Okänt	Okänt	2 200

Konkretiserad lokalplanering: Övrig verksamhet

Under 2029 planeras Hjälpmedelcentrum flytta in i nya samlade lokaler. Eftersom dessa ersätter de befintliga lokalerna utgörs kostnadsökningen av skillnaden mellan den nuvarande hyreskostnaden om 7,9 miljoner per år och de nya lokalerna som har en uppskattad årshyra om 13 miljoner kronor. Kostnadsökningen uppgår därmed till 5,1 miljoner kronor år 1. Framåt finns dock osäkerheter kring hur ansvaret för hjälpmedel ska fördelas mellan region och kommun varför den befintliga planen för utökning kan komma att revideras.

Planerad avveckling

Handkraft förväntas kunna nyttja sina lokaler på Sallerupsvägen till och med 2030, varefter fastigheten planeras att rivas. Under 2030 behöver därför nya lokaler anskaffas, sannolikt genom hyresvärdsupphandling. Nämnden kan i nuläget inte uppskatta hyreskostnaderna för de planerade lokalerna varför de inte upptas i investeringsplanen ovan.

Upphandlingen av ny samlad Hjälpmedelscentral kommer att planeras så att avtalsstart är i fas med de nuvarande avtalens uppsägningstid. Befintliga lokaler ägs av extern fastighetsägare.

Hyra (mkr)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Internhyra – Nuvarande	145	145	146	147	149	149	150	152	153	155	157
Extern hyra – Nuvarande	184	187	189	192	195	198	201	204	205	206	207
Hyra - Tillkommande	13	25	37	50	51	61	68	75	83	90	97
Hyra - Frångående	-5	5	5	10	10	11	11	11	11	11	11
Total hyra	336	361	377	399	404	419	430	441	451	461	472

Planerat frånträdesår	Lokal	Beskrivning av lokal	Antal brukare/ platser	Hyresvärd	Frångående årshyra (tkr)
2029	HMC Regnvattengatan	Hjälpmedels-central	–	Mileway	4 700
2029	HMC Hanögatan	Hjälpmedels-central	–	Mileway	2 965
2031	Handkraft	Sysselsättnings-verksamhet	200	Lifra	1 102

Kostnadsutveckling

I tabellen nedan redovisas beräkningar av nämndens lokalkostnadsutveckling under förutsättning att samtliga planerade objekt inhyrs under planeringsperioden. Utöver de ovan redovisade konkretiserade objekten inkluderar beräkningen bland annat anskaffning av två LSS-boenden per år från och med 2030, tre dagliga verksamheter per år från och med samma år samt inhyrning av nya lokaler för hjälpmedelscentral och Handkrafts sysselsättningsverksamhet. Utifrån dessa antaganden beräknas nämndens totala hyreskostnader (inklusive driftskostnader) öka med i genomsnitt 3 procent per år under planperioden.